

menta, kot prej mesečna noč, le da je v sentimentalnih pejzažih pel Radović iz čutov, zdaj iz ideje, in da je bil prej bolj stvarni in ustvarjalni naturalist kot v svoji najnovejši dobi, ko to hoče biti.

Tako je Radović kot pesnik individualist najpristnejši v impresijah in najmočnejši v opisu stvarnih predmetov. Izhajajoč iz simbolistične šole poje še v stilu prvega nabreklih ekspresionizma. V osnovi je romantično uglasen, vendar se tragično lovi med svojo prirodo in sodobnimi idejnimi tokovi. Preveč pa je retoričen in baročen; opaja se bolj nad zvokom in podobo besede kot pa, da bi izrazil novo duhovno človeško doživetje. Tako so pesmi kljub močnemu besednemu izrazu vendarle čudno hladne, kar vse je dokaz, da se pesnik še ni našel. Če bo »na poti«, na katero se je odpravil, sledil potrebi svoje prirode in ne le geslom časa, bo brezdvomno našel tudi svojo pravo pesem, toda bojim se, da se ne bo krila s programom današnjega dne. Njegova pesem tedaj ne bo samo lepa beseda, ampak bo živa, ki bo preko časovnih tendenc ohranila svojo ceno.

Tine Debeljak

ZAPISKI

Iz tujih literatur

Lauro de Bosis, *Icare*. Version française de A. Ferdinand Herold avec une préface de Romain Rolland et suivie de L'Histoire de ma mort. Paris 1933.

Skupina pisateljev in častivcev Laura de Bosisa je poverila izdajo te knjige Claude-u Aveline-u. Izdanih je bilo tisoč izvodov, katerih noben ni prišel v trgovino in so bili vsi razposlani vrsti književnikov vsega sveta. Knjiga vsebuje kratek življenjepis L. de Bosisa, uvod Romaina Rollanda, tragedijo Ikar, Zgodovino moje smrti in besedilo treh letakov.

Lauro de Bosis je bil rojen v Rimu l. 1901 kot najmlajši sin pesnika Adolfa de Bosisa. L. 1922 je končal svoje študije. Mnogo se je bavil z literaturo, prevel je Sofoklovega Kralja Oidipa in Antigono in Aishylovega Prometeja. Njegovo glavno delo je tragedija Ikar, ki je dobila l. 1928 veliko nagrado na olimpijadi v Amsterdamu. Po smrti je izdala Oxford University Press njegovo Antologijo italijanskega pesništva. Ko se je pričela fašistična vlada v Italiji, je to gibanje od začetka simpatično spremljal, l. 1926 pa se je prepričal, da mu ne more slediti in se je uprl njegovemu omejevanju svobode. L. 1930 je ustanovil družbo »Alleanza Nazionale«, ki je imela nalogo pošiljati vsakih 14 dni 600 pisem v Italijo s prošnjo, da jih prejemniki razmnožijo. Ko je policija ujela dva njegova sodelavca, je začel pripravljati drug načrt, ki ga je izvršil dne 3. oktobra 1931 z aeroplanskim poletom nad Rim, na katerega je raztrosil 400.000 letakov, naslovljenih na kralja, na meščane in na vse nefašiste. Na begu je preganjan od italijanskih letal s svojim aeroplanom vred brez sledu izginil. Ikarjeva usoda je postala simbolična tudi zanj. Neposredni povod za tragedijo mu je dala usoda njegovega brata Valenteja, ki je l. 1919 padel iz letala v morje in zmagoviti polet Lindberga čez ocean. Tragedija je napisana pod vplivom antične drame

in je v polnem pomenu visoka pesem na svobodo in na moč človeškega duhá. Lauro de Bosis je s svojim junaškim poletom in s svojo skrivnostno smrtjo, v kateri je, kakor bi zgorel podobno Ikaru, izginil brez sledú, postal simbol borbe proti fašizmu, kateri naj služi tudi ta izdaja njegovega Ikara.

Frst.

Peter Dörfler in sodobno nemško ljudsko pripovedništvo

Ko je v Nemčiji dosegel narodni socializem vso oblast, so njegovi pripadniki menili, da ni s tem nastopila samo nova politično upravna doba, marveč so začeli na sploh in za vse novo štetje. Storili so to po zgledu drugih ekstremnih struj, ki so kdaj v zgodovini (zlasti pa še v najnovejši) zmagale in se polastile diktatorske oblasti. Med drugim je v nemškem slovstvu začel opravljati »očiščevalno« delo drzen pamfletizem, nepojmljiv vsakomur, ki je menil, da pozna sodobno nemško književnost. Ta pamfletizem se je odurno stopnjeval od osebnega zalezovanja do gorečih grmad. Možje, katerih dela in osebnost je še nedavno proslavljal vesoljni nemški tisk kot najvišji izraz sodobnega nemškega genija, in jih je ves svet imel za prave predstavnike nemškega sodobnega duha, meščanstva, marksizma itd. — so bili mahoma pokošeni in pomandrani. Kar je bilo svetu o nemški kulturi poznane, je bilo prvi hip vse v razvalinah. Slehera v rajhu tiskana beseda je nosila rjavo uniformo in je postala čitatelju v inozemstvu neužitna, naravnost atentat na njegovo mišljenje, v njegovo duhovno eksistenco naperjena topovska cev.

Leto dni je minilo od onih razburkanih časov, konsternacija sveta se je jela polegati, s skrajno nezaupljivostjo, a pod neizbežnim pritiskom gospodarskih zahtev že računajo politične sile z dovršenim dejstvom in polagoma navezujejo stike — podoba se v Evropi v tretje ponavlja: Rusija, Italija, Nemčija (da ne govorim o drugih, za krogotok mednarodnega gospodarstva manj občutnih ranah in zarezah). Po starem preizkušenem načinu zopet krpajo z navideznim vztrajanjem pri načelih in dejanskem popuščanju, da bi prikrili razkroj, ki se je začel pri temeljih. Nihče ne bo zadržal črva, ki vrta svoje rove in se zmeraj pogosteje pojavlja na površju. Ne sme nas slepiti godba na krovu in nemoteni ples v salonih, ko se ladja začanja potaplja. Godbeniki morda tega še ne vedó, niti plešoči pari. Ako bo od njihovega početja kdaj kaj ostalo, bo nosilo morda nezasluženo, a vendarle neizbrisno znamenje junaštva. Morda pa je prav ta nevedni, mirno svoj čas izpolnjujoči element vez, ki deluje nepretrgoma in rešuje človeško množico pred katastrofo?

Bodi temu kakorkoli. Element, ki zmeraj ostane, kadar odpihneš vrhove, ki dajejo času izraznost, ta srednji in nebojeviti, a vztrajno zmeraj v drugem redu korakajoči element je vreden pozornosti. Težava je v tem, da ga moreš opazovati — prav tako kakor vodilnega — samó v posameznih njegovih predstavnikih, nikdar ne kot celoto. Je pa ta drugovrstni in stabilni element vse pestrejši po raznovrstnih oblikah svojega pojavljanja in svojih funkcij nego menjajoči se vodilni; zato je skoraj nemogoče pregledati celotno nje-